

Percepția profesioniștilor contabili în ceea ce privește viitorul profesiei contabile în era digitalizării

Conf. univ. dr. Delia DAVID^a, prof. univ. dr. Lucian CERNUȘCA^b

^a Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

^b Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad

Abstract

The accounting profession is currently dealing with great challenges as a result of the evolution of digital technology. Companies and organisations are changing their business models following the digital disturbance, and accountants must be prepared to offer advice to their clients. In the present article we aim to test the perception of professional accountants from Arad County over this phenomenon using a descriptive, cross-cutting type of research by applying a survey.

Key terms: the digital era, globalisation, IT competencies, accounting education, CECCAR

Termeni-cheie: era digitală, globalizare, competențe IT, educație contabilă, CECCAR

Clasificare JEL: O33, M41

To cite this article: Delia David, Lucian Cernușca, *Percepția profesioniștilor contabili în ceea ce privește viitorul profesiei contabile în era digitalizării*, *CECCAR Business Review*, N° 7/2020, pp. 3-10, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.07.01>

⇒ Introducere

În această perioadă asistăm la derularea unui proces în care modalitatea clasică de organizare a contabilității se schimbă pas cu pas. Mai exact, putem observa că rolul contabilului în era digitală se dezvoltă de la o zi la alta, mare parte din activitățile repetitive specifice muncii lui fiind acum preluate și executate de software-uri. Astfel, se resimte nevoia de adaptare la aceste schimbări și de reconfigurare a activității în domeniul contabilității.

Există deja o serie de platforme digitale de contabilitate, cele de tip AL fiind capabile să analizeze informații și să facă diverse conexiuni între ele: OneUp, QuickBooks Online, SageOne și Xero. Un studiu la nivel internațional a scos în evidență faptul că aceste platforme au o acuratețe între 77% și 95%, subliniind capacitatea aplicațiilor de a recunoaște tranzacții din contul bancar și de a le transpune în contul corect fără niciun fel de intervenție umană.

Folosind aplicațiile inteligente în domeniul contabilității, contabilul va deveni mai eficient, va avea ocazia să deservească un număr mai mare de clienți, cărora să le ofere mai degrabă rapoarte de analiză, consultanță, dar și informații financiar-contabile de actualitate în activitatea pe care aceștia o desfășoară.

Preocupările noastre în cadrul articolului de față sunt legate de percepția pe care o au profesioniștii contabili cu privire la viitorul profesiei contabile în era digitalizării și de modul în care ei sunt pregătiți să facă față acestui proces.

⇒ Revizuirea literaturii de specialitate

Întrucât oportunitățile și provocările profesiei contabile în era digitală sunt teme de mare actualitate, în literatura de specialitate întâlnim o serie de materiale legate de acest aspect.

Competențele IT sunt deosebit de importante într-o economie caracterizată prin globalizare și digitalizare, întrucât mare parte din munca profesionistului contabil se desfășoară în fața calculatorului. Un profesionist contabil care nu deține competențe IT este ca pescarul fără undiță.

În accepțiunea lui Botea (2018), „contabilitatea este domeniul în care automatizarea și digitalizarea au pătruns cel mai puternic, alături de activitatea de audit. Profesia de contabil este în zona în care 97% din activități sunt pretabile digitalizării, astfel este nevoie de adaptarea la noua realitate și de reconfigurarea activității contabilului.”. Ursachi (2020) aduce în discuție importanța adaptării permanente a sistemului contabil românesc la schimbările care au avut loc în ultimii ani în domeniul IT. Aceasta opinează că, „incontestabil, trăim într-o eră a informatizării, ceea ce ne determină să ne adaptăm continuu la evoluțiile tehnologiei. De la cel mai simplu document de evidență primară până la cea mai complexă analiză financiară, toate sunt informatizate și prelucrate de softuri din ce în ce mai performante, care ne ușurează munca, ne ajută să elaborăm la timp analize pertinente, determinante pentru evoluția pozitivă a fiecărei entități economico-sociale. Astfel, raportările financiare și manageriale au un grad sporit de transparență și prezintă într-un mod fidel realitatea economică a unei companii. Totodată, ținem seama de faptul că procesele de globalizare, de extindere a piețelor de capital impun raportarea unui volum mult mai mare de informații prin intermediul cărora să se poată stabili cu exactitate natura tranzacțiilor și a tratamentelor economico-financiare.”.

Cine se adaptează schimbării va supraviețui, însă cine nu ține pasul va fi scos de pe piață, a precizat Philippe Arraou, prim-vicepreședinte al CILEA (Comité de Integración Latino Europa-América), în cadrul celei de-a XXII-a ediții a Congresului profesiei contabile din România, eveniment ce a avut loc în perioada 28-29 septembrie 2018.

Există un trend în aproape toate domeniile de activitate în care se vede cum tehnologia preia multe funcții administrative, determinându-i pe cei care se ocupă cu introducerea datelor să devină mai analitici (Paraschiv-Pop, 2019).

Profesia contabilă va cunoaște în următorii ani schimbări semnificative, iar organismele profesionale și membrii acestora vor trebui să răspundă acestor provocări. Chua consideră că progresele tehnologice sunt importante pentru că, „în primul rând, ele joacă un rol fundamental în crearea de bogăție, în îmbunătățirea calității vieții, au un impact asupra creșterii economice și pot chiar transforma societățile. În al doilea rând, fluxurile garantate de venituri sunt în scădere și, astfel, companiile sunt nevoite să inoveze și să experimenteze în mod continuu, ceea ce bineînțeles că prezintă riscuri. În cele din urmă, tehnologia evoluează foarte rapid și strategiile consumatorilor și ale companiilor trebuie să țină pasul.” (ACCA, 2014).

Progresul tehnologic din ultimul deceniu a făcut ca tehnologia informației să facă parte din activitatea curentă a experților contabili și contabililor autorizați membri ai CECCAR. Acest fapt a constituit unul dintre motivele ca ediția a XXII-a a Congresului profesiei contabile din România să fie dedicată celor trei dimensiuni ale evoluției profesiei contabile, și anume *gândirea integrată, globalizarea și tehnologia*. „Sunt trei dimensiuni asupra cărora noi, ca profesie, trebuie să ne aplecăm și să înțelegem că paradigma de lucru a acestei profesii, atât în ceea ce privește modelul de business, cât și modul de efectuare, se va schimba radical. Acest proces a și început. Este evident că, din punctul de vedere al mediului de afaceri, acest concept nou, de gândire integrată, schimbă puțin filosofia, în sensul în care crearea de valoare nu mai trebuie concentrată doar din perspectiva capitalului financiar, adică din cea a remunerării acționarilor. Trebuie luate în calcul toate celelalte capitaluri care folosesc la derularea și evoluția unei afaceri. Vorbim despre capitalul uman, capitalul tehnologic, mediu, societate în ansamblul ei. Iată cum rolul mediului de business trece oarecum din mediul eminent privat către interesul public. Aici, expertul contabil trebuie să aibă un rol important, acela de a facilita această trecere și, de ce nu, de a educa antreprenorii în această direcție. Se vorbește tot mai mult despre trecerea de la raportarea financiară la raportarea integrată.” (din alocuțiunea rostită de președintele Consiliului superior al CECCAR, prof. univ. dr. Robert-Aurelian Șova, în deschiderea lucrărilor Congresului profesiei contabile, ediția a XXII-a, disponibilă la <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/sub-semnul-imperativelor-prezentului-si-viitorului-a3949/>)

În cadrul ediției a XXI-a a Congresului profesiei contabile din România, care a avut loc în perioada 23-24 septembrie 2016, președintele Consiliului superior al CECCAR, prof. univ. dr. Robert-Aurelian Șova, a subliniat faptul că „în prezent tehnologia informației și comunicației este o necesitate pentru un business și, sigur, pentru profesia noastră. Ea nu mai este o opțiune. Tehnologia s-a dezvoltat foarte mult, se dezvoltă în continuare într-un ritm alert, iar pentru a asigura eficiența activității și calitatea serviciilor noastre este necesar să putem beneficia de toate avantajele pe care aceasta ni le oferă.”. Tema Congresului, *Profesia contabilă în era digitală. Provocări și oportunități*, a adus în atenție necesitatea îmbrățișării de către profesioniștii contabili membri ai CECCAR a metodelor inovative de lucru aflate în concordanță cu era tehnologizată în care trăim, pentru a deveni tot mai competitivi într-o lume aflată în continuă schimbare.

În ceea ce privește rolul expertului contabil în era globalizării și digitalizării, Brian McEnery, președintele ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) de la acea dată, consideră că el „va fi regăsit în centrul companiei și al societății în ansamblu. Rolul acestuia va fi în centrul managementului de risc. Se va extinde în zone care nu priveau până de curând contabilitatea: managementul resurselor materiale de care dispune o firmă, planificarea taxării.” (<https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/expertul-contabil-un-jucator-relevant-in-era-digitala-provocari-si-oportunitati--142843.html>).

Olivia Kirtley, președintele IFAC (International Federation of Accountants) de la acea dată, are în vedere trei provocări-cheie în ceea ce privește tehnologia, cu impact asupra profesiei contabile, și anume perturbarea digitală, inteligența artificială și securitatea cibernetică (<http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/profesia-contabila-in-era-digitala-provocari-si-oportunitati-a1002/>).

Profesia contabilă trebuie să continue eforturile în sensul adaptării la noile schimbări care au loc în domeniul tehnologiei informației. În acest sens, prof. univ. dr. Costel Istrate, președintele Filialei CECCAR Iași, consideră că „este necesară o actualizare a strategiilor, o îmbunătățire a practicilor curente, o resetare a modului de interacțiune cu clienții. Toate aceste acțiuni au potențialul de a crea valoare atât pentru profesie, cât și pentru clienții profesioniștilor contabili ori pentru utilizatorii diverși ai informațiilor furnizate de contabilitate (autorități fiscale, bănci și alte instituții financiare etc.)” (<https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/expertul-contabil-un-jucator-relevant-in-era-digitala-provocari-si-oportunitati--142843.html>).

Referitor la modalitatea în care va arăta industria contabilă în viitor, Andreassen (2017) consideră că „software-ul automatizează și recunoaște tipurile de modele de tranzacții și păstrează tranzacțiile fără intervenție umană. Inițiativele au arătat că prin standardizarea proceselor și automatizarea tranzacțiilor digitale se poate obține o reducere a timpului de până la 60-70% în comparație cu prelucrarea manuală pentru acele sarcini specifice. Un bonus suplimentar: calitatea se îmbunătățește.”.

Bucată (2019) nu exclude nici riscurile pe care le oferă tehnologia modernă, dar acestea „pot fi contracarate dacă valorificăm, așa cum se cuvine, marile avantaje pe care ni le oferă pentru a obține «produsul finit» la parametri optimi. Conștientizăm faptul că trăim într-o perioadă în care tehnologia a avansat foarte mult și informațiile pot fi culese mult mai ușor folosind motoare de căutare. Tehnologia ne permite transferul datelor mult mai rapid, informația circulă repede, specializarea este accesibilă mai multor categorii de persoane, ceea ce determină și dezvoltarea spiritului competitiv, contribuind, totodată, la promovarea aptitudinilor sociale de comunicare.”.

➔ Metodologia cercetării

Obiectivul principal al cercetării noastre este acela de a studia percepția profesioniștilor contabili membri ai CECCAR privind viitorul profesiei contabile în era digitalizării. Cercetarea este una descriptivă de tip transversal și a fost realizată în perioada aprilie-mai 2019, metoda folosită fiind ancheta (sondajul), iar instrumentul cercetării, chestionarul.

Astfel, am elaborat un chestionar care cuprinde nouă întrebări, fiind distribuit unui număr de 200 de profesioniști contabili (experți contabili și contabili autorizați) membri ai Filialei CECCAR Arad. Chestionarul include două categorii de întrebări:

- întrebări generale, rolul acestora fiind acela de a oferi o imagine cât mai fidelă cu privire la profilul personal al respondenților din eșantion (experiența acumulată în domeniu, sexul și calitatea de angajator);
- întrebări referitoare la percepția respondenților privind viitorul profesiei contabile în era digitalizării.

Partea a doua a chestionarului cuprinde o serie de șase întrebări care au drept scop studierea percepției profesioniștilor contabili privind viitorul profesiei contabile în era digitalizării. În vederea realizării acestui obiectiv, întrebările au făcut referire la:

- efectele digitalizării educației în domeniul contabilității;
- modificarea educației în domeniul contabilității;
- modalitatea de livrare în viitor a programelor de pregătire profesională continuă;
- evaluarea în cadrul programelor de pregătire profesională online;
- necesitatea îmbunătățirii continue a cunoștințelor profesionale pentru a rămâne competitivi la locul de muncă;
- competențele profesioniștilor contabili în era globalizării și digitalizării.

⇒ Rezultatele cercetării

În continuare aducem în atenție aspectele supuse analizei în vederea atingerii obiectivului propus.

Întrebările pe baza cărora s-a realizat acest studiu sunt următoarele:

- ✓ **Digitalizarea educației în domeniul contabilității se reflectă în creșterea calității procesului educațional și reducerea costurilor și a timpului consumat cu activitatea de documentare?**

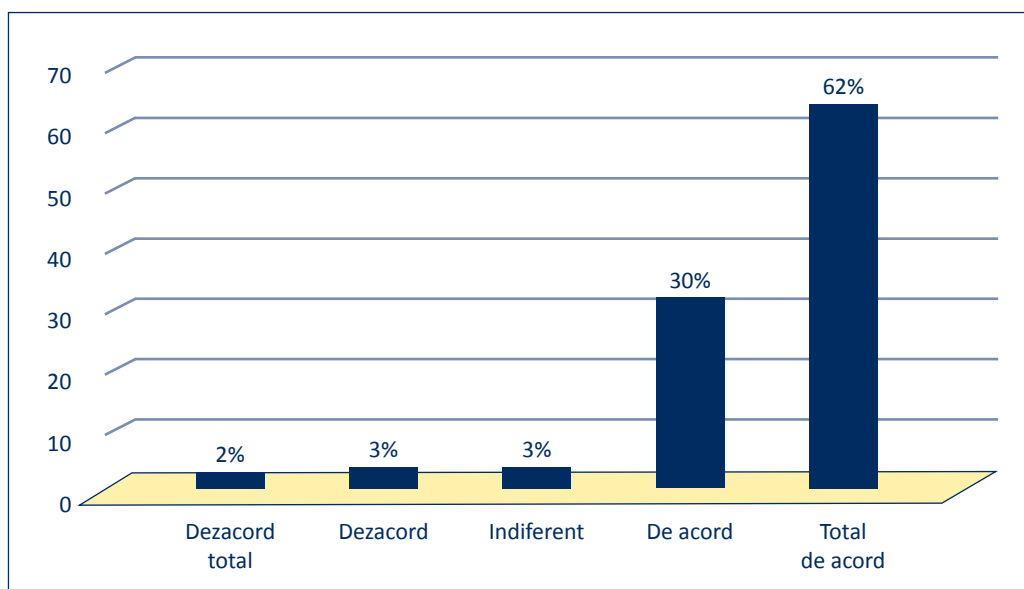


Figura 1

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestionare.

Peste 90% dintre cei intervievați consideră că digitalizarea educației în domeniul contabilității se reflectă în creșterea calității procesului educațional și reducerea costurilor și a timpului consumat cu activitatea de documentare (62% sunt total de acord și 30% sunt de acord cu aceasta).

- ✓ **În prezent, educația în domeniul contabilității ar trebui modificată astfel încât să corespundă schimbărilor care au loc în domeniul tehnologiei?**

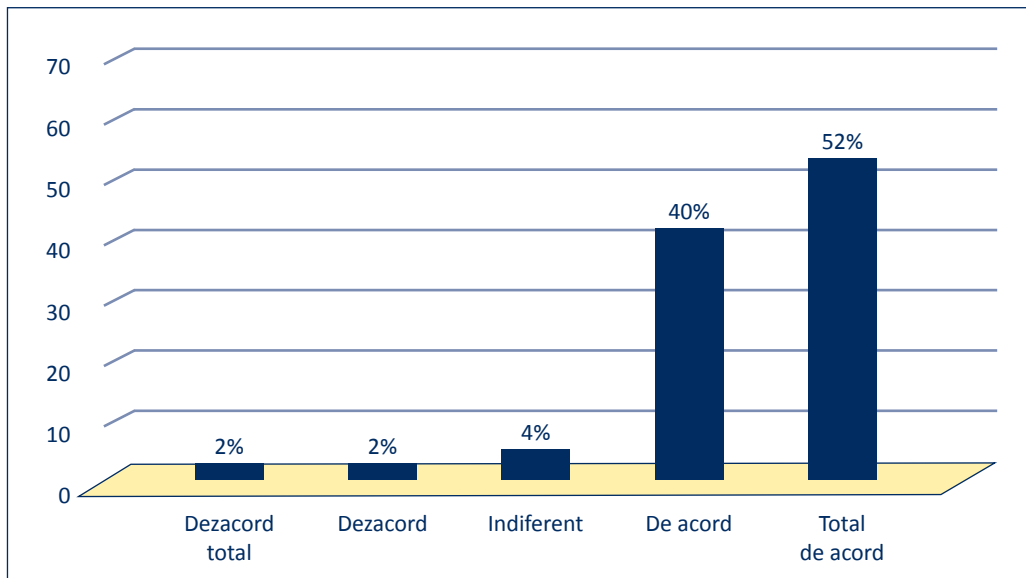


Figura 2

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestionare.

Majoritatea celor intervievați sunt de părere că în prezent educația în domeniul contabilității ar trebui modificată astfel încât să corespundă schimbărilor care au loc în domeniul tehnologiei (52% sunt total de acord și 40% sunt de acord cu întrebarea adresată).

✓ **În viitor, profesioniștii contabili vor aștepta livrarea programelor de pregătire profesională online?**

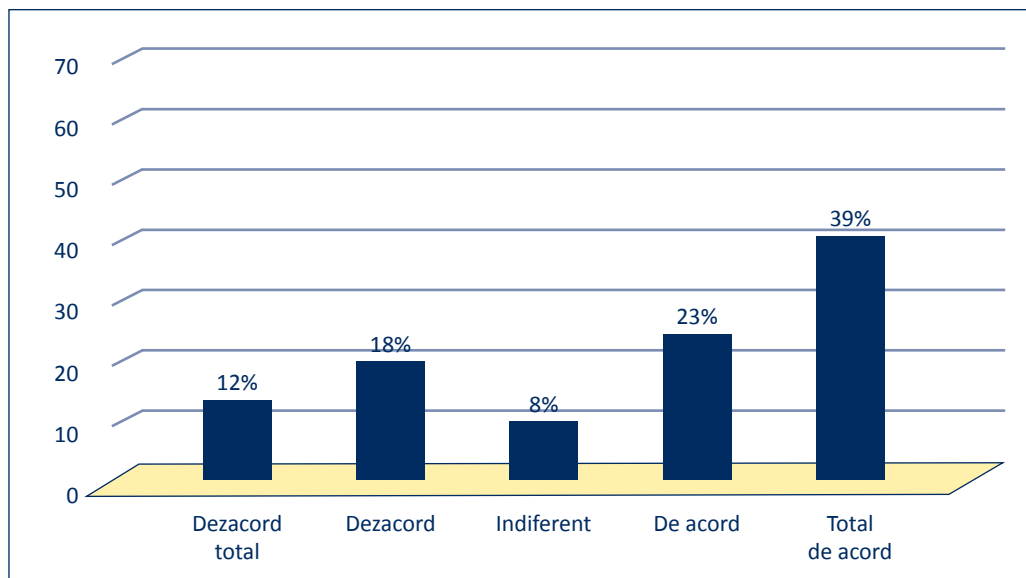


Figura 3

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestionare.

Peste 50% dintre respondenți consideră că programele de dezvoltare profesională continuă a profesioniștilor contabili ar trebui organizate online (39% sunt total de acord și 23% sunt de acord cu aceasta).

✓ **Profesioniștii contabili se așteaptă ca evaluarea în cadrul programelor de pregătire profesională online să cuprindă o mai mare pondere a abilităților practice?**

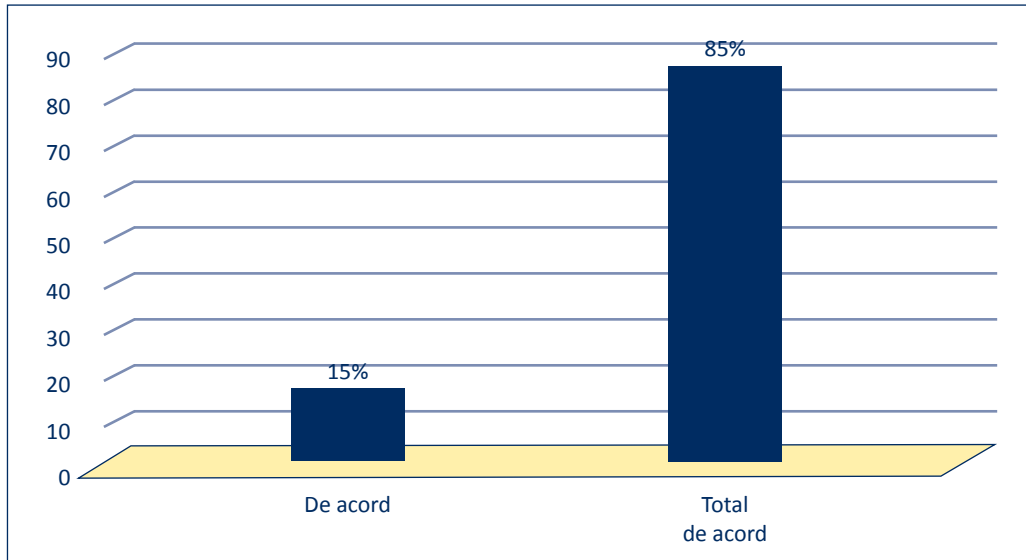


Figura 4

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestionare.

Experții contabili și contabilii autorizați chestionați consideră că evaluarea în cadrul programelor de pregătire profesională online trebuie să cuprindă o mai mare pondere a abilităților practice (85% sunt total de acord și 15% sunt de acord cu aceasta).

✓ **Angajații din domeniul contabilității sunt nevoiți să-și îmbunătățească permanent cunoștințele profesionale pentru a rămâne competitivi la locul de muncă?**

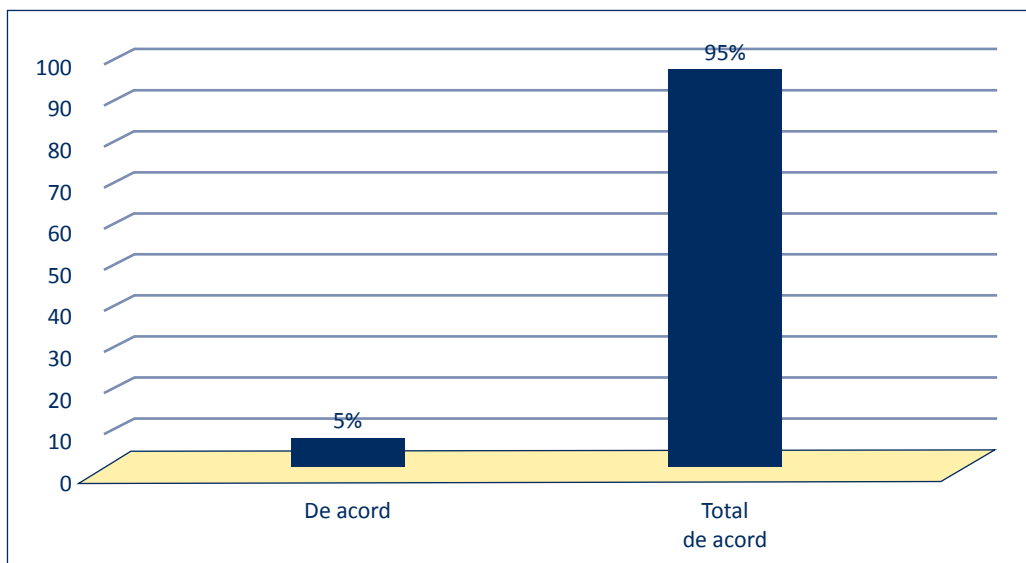


Figura 5

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestionare.

Respondenții sunt de părere că este nevoie de o pregătire continuă pe tot parcursul vieții pentru a rămâne competitivi la locul de muncă (95% sunt total de acord și 5% sunt de acord cu întrebarea adresată).

✓ În viitorul apropiat, multe dintre competențele pe care profesioniștii contabili le dobândesc în prezent vor fi fără relevanță la locul de muncă (să întocmească manual facturi, bilanțuri, declarații etc.)?

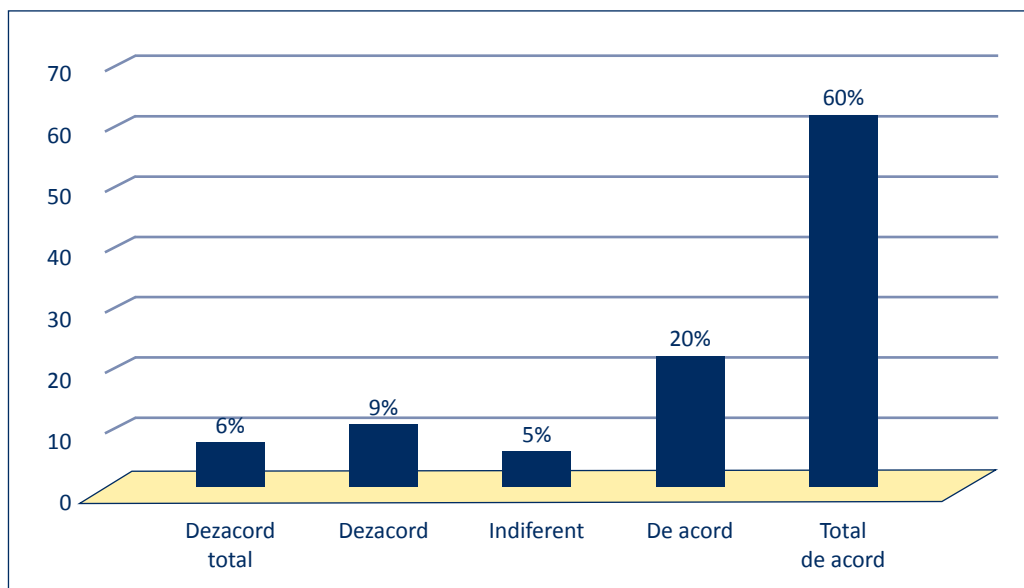


Figura 6

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestionare.

Marea majoritate a celor intervievați consideră că în viitorul apropiat multe dintre competențele pe care profesioniștii contabili le dobândesc în prezent vor fi fără relevanță la locul de muncă (60% sunt total de acord și 20% sunt de acord cu acest subiect).

➔ Concluzii

✓ În privința efectelor digitalizării educației în domeniul contabilității, observăm că profesioniștii contabili din județul Arad conștientizează importanța și beneficiile acestui proces, care se concretizează în reducerea costurilor și eficientizarea timpului de lucru.

✓ Modificarea educației în domeniul contabilității a fost apreciată pozitiv de respondenți, 40% menționând că sunt de acord și 52% fiind total de acord, deoarece contabilii vor trebui să fie pregătiți să lucreze în conformitate cu noile cerințe impuse de implementarea tehnologiei în domeniu. Un procent foarte redus apreciază că acest proces nu este necesar.

Autorii consideră că în școlile de profil trebuie să se pună mai mult accentul pe latura tehnologiei informaționale în domeniul contabilității, iar una dintre competențele de bază ale absolvenților să fie legată de cunoașterea programelor informatice utilizate cu frecvență mare de cabinetele de contabilitate și departamentele financiar-contabile din cadrul companiilor (de exemplu, Ciel, SAP, SAGA).

✓ Referitor la livrarea în viitor a programelor de pregătire profesională online, răspunsurile sunt neomogene. În timp ce 23% sunt de acord și 39% sunt total de acord, 12% și-au exprimat dezacordul total, 18%, dezacordul, 8% fiind indiferenți.

Autorii opinează că accentul ar trebui pus pe metoda de tip *blended learning*, care îmbină metoda clasică de învățare cu metodele de pregătire online. Astfel, aceștia vor avea posibilitatea să discute față în față, împreună cu lectorii formatori, anumite probleme cu care se confruntă în activitatea lor.

✓ O altă întrebare a vizat ponderea abilităților practice în cadrul programelor de pregătire online. Faptul că 85% dintre respondenți sunt total de acord și 15% sunt de acord ne face să înțelegem că așteptările lor în momentul de față sunt mari în raport cu informațiile care le sunt oferite în cadrul cursurilor de pregătire profesională.

Autorii consideră că profesioniștii contabili ar trebui să fie implicați și consultați în procesul de elaborare a temelor de discuție din cadrul acestor cursuri. Propunerile pe care ei le fac referitoare la aspectele practice ale profesiei trebuie analizate atent și dezbătute la cursurile de pregătire profesională.

✓ Toți cei intervievați cred că este necesară îmbunătățirea continuă a cunoștințelor profesionale pentru a rămâne competitivi la locul de muncă, ceea ce ne face să apreciem că aceștia sunt conștienți și responsabili cu privire la faptul că pregătirea continuă este una dintre cerințele-cheie în activitatea contabilă.

✓ 60% sunt total de acord și 20% sunt de acord că multe dintre competențele pe care profesioniștii contabili le dobândesc în prezent vor fi fără relevanță la locul de muncă. Prin procesul de implementare a noilor tehnologii informaționale în domeniul contabilității, o parte dintre activitățile manuale legate de facturare, întocmirea bilanșurilor contabile, declarațiilor, notelor de recepții, foilor de vărsământ, ordinelor de plată sunt preluate de programele informatice cu care lucrează entitățile economice. Toate procesele care folosesc algoritmi sau care sunt repetitive vor fi preluate de computere. Astfel, simpla cunoaștere a formularelor și completarea manuală a acestora nu constituie un factor important în aprecierea și evaluarea viitorilor contabili la angajare, dacă ei nu dețin cunoștințe solide în privința utilizării programelor informatice care le generează în mod automat.

În urma studiului realizat prin aplicarea chestionarului asupra unui număr de 200 de profesioniști experți contabili și contabili autorizați din județul Arad, autorii concluzionează că aceștia sunt conștienți și deschiși în ceea ce privește eforturile pe care trebuie să le depună pentru a se adapta la provocările impuse de profesie în era digitalizării. Cei care își desfășoară activitatea în acest domeniu vor trebui să se orienteze tot mai mult în activitatea lor către mediul online, să-și perfecționeze competențele în IT și să vină în sprijinul clienților lor cu analize pertinente care să-i ajute să-și sporească rentabilitatea.

Bibliografie

1. Andreassen, R.W. (2017), *Cum va arăta industria contabilă în viitor? Analiză CEO Azets*, disponibil la <https://www.azets.ro/blog/cum-va-arata-industria-contabila/>.
2. Botea, R. (2018), *Profesia contabilă este cea mai în pericol de a fi înlocuită de digitalizare. Contabilul care se adaptează schimbării va rămâne, în timp ce contabilul care nu ține pasul va ieși din piață*, Ziarul Financiar, disponibil la <https://www.zf.ro/eveniment/profesia-de-contabil-este-cea-mai-in-pericol-de-a-fi-inlocuita-de-digitalizare-contabilul-care-se-adapteaza-schimbării-va-ramane-in-timp-ce-contabilul-care-nu-tine-pasul-va-iesi-din-piata-17547407>.
3. Bucată, P. (2019), *Profesia contabilă, pârgă care mi-a permis totdeauna să mă autodepășesc și să cunosc noi orizonturi*, CECCAR Business Magazine, nr. 17, disponibil la <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/profesia-contabila-parghia-care-mi-a-permis-totdeauna-sa-ma-autodepasesc-si-sa-cunosc-noi-orizonturi-a4768/>.
4. Paraschiv-Pop, E. (2019), *Profesia contabilă de la conformitate la consultanță*, disponibil la <https://businessmind.ro/2019/02/profesia-contabila-de-la-conformitate-la-consultanta/>.
5. Ursachi, A. (2020), *Contabilitatea este judecătorul nepărtinitor al trecutului, ghidul necesar al prezentului și consilierul indispensabil al viitorului*, CECCAR Business Magazine, nr. 9, disponibil la <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/contabilitatea-este-judecatorul-nepartinitor-al-trecutului-ghidul-necesar-al-prezentului-si-consilierul-indispensabil-al-viitorului-a6051/>.
6. ACCA (2014), *Darwinismul digital: evoluție în contextul modificărilor tehnologice*, Audit financiar, nr. 2, pp. 16-20, disponibil la <https://www.cafr.ro/uploads/AF%202%202014-e16d.pdf>.
7. <http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/profesia-contabila-in-era-digitala-provocari-si-oportunitati-a1002/>
8. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/sub-semnul-imperativelor-prezentului-si-viitorului-a3949/>
9. <https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/expertul-contabil-un-jucator-relevant-in-era-digitala-provocari-si-oportunitati--142843.html>